

Jasný bod na večerní obloze je planeta Venuše

Rok co rok, když se na večerní obloze objeví Venuše jako večernice, vyvolává svým mimořádným jasem pozornost mnoha lidí. Na hvězdárnách se pak rozdrnčí telefony s jednou jedinou otázkou „Co je to za jasnou hvězdu na západním nebi?“ Do takového období jsme se dostali i v těchto týdnech. Na večerní obloze se nad jihozápadním obzorem objevila velmi jasná „hvězda“. Není to ovšem hvězda, ale planeta Venuše, která zapadá až po Slunci, takže nyní hraje jednu ze svých dvou rolí tak mocně jí přisouzených – večernici.

Již po západu Slunce začíná být ještě na soumrakové obloze viditelná jako „malá tečka“. Po setmění pak září tak, že ji nelze přehlédnout. Venuše je po Slunci a Měsíci nejjasnějším objektem na naší obloze. Svým jasem předčí všechny ostatní planety a také hvězdy. Nelze si ji tedy splést s ničím jiným. Pokud tedy na obloze právě nesvítí Měsíc, je Venuše tím nejjasnějším, co můžeme pozorovat. Už z vysoké jasnosti Venuše vyplývá, že ji můžeme pozorovat očima. Patří k pěti planetám viditelným očima bez pomoci dalekohledu – Merkur, Venuše, Mars, Jupiter a Saturn. Její jasnost umožňuje spatření pouhým okem dokonce i na denní obloze. Bývá ale obtížné ji najít, a tak je zapotřebí ji nejdříve najít dalekohledem a potom si ji pohledem podle dalekohledu nalézt na obloze očima. Samozřejmě musí být vhodné pozorovací podmínky, tedy především klidný a průzračný vzduch.

Paprskovitá struktura, kterou při pozorování Venuše na tmavé obloze často vnímáme, vzniká až v lidském oku. Venuše svou obrovskou jasností vzbuzuje u lidí velmi často pocit, že to není normální těleso na obloze. Jakmile se např. mění meteorologická situace a mraky různým způsobem mění svit Venuše, lze pozorovat díky její jasnosti různé efekty. Největší počet „hlášení o pozorování UFO“ má na svědomí právě Venuše. V dnešní době je to spíš svědectví toho, jak málo oblohu nad námi známe a jak málo už vnímáme přírodu kolem. Situace, kdy se Venuše objevuje jako večernice, se totiž každoročně opakuje.

Pohled do dalekohledu na Venuši nám ukáže pouze vrchní vrstvy atmosféry planety, tedy světlou oblačnou pokrývku. Atmosféra Venuše je velmi hustá a na povrch této planety proto nikdy nevidíme. U Venuše lze ale pozorovat její fáze podobně jako u našeho Měsíce. Podle toho, na kterém místě své oběžné dráhy kolem Slunce se Venuše nachází, je vidět buď celá (jako náš Měsíc v úplňku) nebo třeba jako úzký srpek. Také se v závislosti na změně vzdálenosti od Země mění její úhlový průměr.

Venuše je druhá planeta v pořadí od Slunce. Nemá žádný měsíc. Je naší sousední planetou a ze všech planet se k Zemi přibližuje nejvíce. Velikostí, hustotou a hmotností se velmi podobá naší Zemi. Tím však podobnost končí. Podmínky na Venuši jsou doslova vražedné – tlak na povrchu je téměř stokrát vyšší než na Zemi a teplota zde dosahuje 480 stupňů C. Hustá atmosféra je složena především z oxidu uhličitého. Na povrch Venuše nedopadá přímé sluneční světlo a není na něm žádná voda.

Venuše nás bude na večerní obloze provázet až do konce května (od konce června až do konce roku 2004 bude pak viditelná na ranní obloze jako jitřenka). Do 29. března ji budeme moci vidět stále výš a výš nad obzorem a bude také zapadat stále déle po Slunci. **29. března dosáhne Venuše největší východní elongace** (bude úhlově nejvíce vzdálena od Slunce směrem na východ, tzn. že bude zapadat nejdéle po Slunci) a bude tedy nejlépe pozorovatelná. Tehdy bude mít na konci občanského soumraku výšku 37 stupňů nad západním horizontem a zapadat bude za plné astronomické noci (kolem půlnoci tou dobou již platného letního středoevropského času). Pro srovnání – 10. února 2004 Venuše zapadá ve 20:56 středoevropského času (tedy toho, který u nás v současnosti platí). Jasnost Venuše také stále ještě stoupá, největší jasnosti – 4,5 mag dosáhne 2. května. **Nejlepší dny nás tedy s Venuší teprve čekají!**

Viditelnost planety je v roce 2004 nadprůměrná a navíc obohacena výjimečným úkazem přechodu planety přes sluneční kotouč, který nastane 8. června 2004. Podrobné informace o tomto vzácném úkazu, který nemohl pozorovat nikdo z dnes žijících obyvatel Země, budou zveřejněny v průběhu února v tiskovém prohlášení navazujícím na tiskovou zprávu Evropské jižní observatoře o zahájení evropského pozorovacího projektu, jehož spoluorganizátorem je také Česká republika.

Pavel Suchan

Hvězdárna a planetárium hl. m. Prahy

Česká astronomická společnost (ČAS) vydává od května 1998 tisková prohlášení o aktuálních astronomických událostech a událostech s astronomií souvisejících. Archiv tiskových prohlášení lze najít na Internetu na adrese <http://www.astro.cz/cas/tisk.htm>. S technickými a organizačními záležitostmi ohledně tiskových prohlášení se obraťte na tiskového tajemníka ČAS Pavla Suchana na adrese Štefánikova hvězdárna, Petřín 205, 118 46 Praha 1, tel.: 257320540, fax: 257325390, e-mail: suchan@observatory.cz.
